

על יציאת מצרים, על חירות ועל ספרות

סלמאן מצאלחה

אם תרצו, כן זו הגדה

ואלה החוקים

ואלה החוקים אשר צוו אמות
העולם, ללמד אתכם לעשות
בארץ אשר אתם
חוזרים שמה לרשתה.
למען תירא
את האו"ם מצילה,
לשמר את כל חקותיו
אשר אנכי מצוה, אתה
ובנה ובתה ובני ביתה
כל ימי חייה, ולמען
יאריכון ימיה
וישמחון ילדיה.

ושמעת ישמעאל,
ושמרת לעשות אשר
ייתב לך ואשר תרבונו מאד
כאשר דבר האו"ם מצילה
ומציל אבותיה לך,
ארץ רבת שרב שאכלת בה
מרוד וקש.

שמע ישמעאל,
האזור לצרנו, אתה בוד.
ואהבת את האו"ם מצילה,
בכל לבכה ובכל נפשך
ובכל מאדך.
והיו הדברים האלה
אשר אנכי מצוה היום
על לבכה, ושוננתם לבנה
ודברת בם, בשבתך
מול הטלויזיה בביתה,
ובלכתך בדרך לעבודה
ובשכבך נאנח על גבה
ובקומך.

והיה כי יביאך האו"ם אל הארץ
אשר נשבע לאבותיה,
לאברהם לאסחאק וליעקוב,
לתת לך, ערים גדולות וטובות
אשר בנית ובתים מלאים כלי-טוב

אביב בארץ, כמעט קיץ. הימים - ימים שלפני הפסח.
לפני כשלוש שנים התחולל במצרים גל מחאות. כחלק ממה שמכונה "האביב
הערבי" יצאו התושבים להפגנות המוניות שמוקדן בכיכר א-תחריר שבקהיר.
בסופו של דבר, אחרי גל מחאה חסר תקדים, הוריד הצבא את נשקו והנשיא
חוסני מובראכ התפטר מתפקידו (מאז היתה הפיכה נוספת במצרים, כנגד שלטון
האחים המוסלמים, ולא נראה מופרך כי במידת הצורך תתחולל הפיכה נוספת).
המאמר המרכזי בגליון הזה מנסה לאתר עקבות מקדימים בספרות המצרית למה
שהתחולל במצרים באותו אביב ערבי.

הקורא בספר המקסים מונית מאת האלד אלח'מיסי, שראה עתה אור בעברית,
היה עם הופעתו במצרים לרב מכר אף נחשב כמנבא המהפכה, מתרשם ממחנק
המשטר הרוחני, אבטלה, יוקר מחיה, שחיתות נרחבת. כל אלה הוציאו עם רב
לרחוב - בסוג של יציאת מצרים, אם תרצו. ויש אומרים כי תרמו לכך גם
האוריינות הגבוהה, הרשתות המקוונות - השכלה, קורא וכתוב, אם תרצו.

דורית גוטספלד במאמרה על מגמות חדשות בכתיבת ספרות ערבית בישראל
עומדת גם היא על מגמת שחרור, המושפעת מהמתחולל בעולם הערבי.
המשורר הסורי ניזאר קבאני הרבה לדבר על שחרור האשה כחלק ממגמת שחרור
של העם הערבי כולו. "מהי המולדת הזו, שמחקה את סעיף האהבה מתוכנית
הלימודים, שביטלה את השירה ואת עיני הנשים?" כתב.
צבי גבאי מתייחס לתוכנית הלימודים בישראל דווקא, ושולל מכל וכל את מגמת
הצמצום בלימודי הערבית שמגלה משרד החינוך, משום שכדי להבין את הזולת,
עליך לקרוא גם את משודדיו.

הגליון נפתח במחזור שירים של סלמאן מצאלחה, "אם תרצו, כן זו הגדה".
ההגדה של מצאלחה מופנית דווקא לישמעאל, בקריאה נגד אלימות, לטובת
סליחה ותקווה, ולטובת כינון של הסכמים מסודרים בחסות האו"ם. מחזור
השירים מסתיים בחיך מסוים, ובתלונה האופיינית - "חבל שלא נשארנו בגולה
הדוויה" (כרגיל, לטובת סיר הבשר). אך יציאת מצרים (כמיתוס או כמצויאות)
אכן היתה סדרה של אירועים שבסופם יצא עם מעבדות לחירות, והיא עומדת
כסמל כלל אנושי לניצחון של רוח האדם.

*

לפני שבוע הלכה לעולמה המשוררת והאמנית אסתר אייזן. נותרו באמתחתנו
שני שירים שלה, והם מובאים בגליון זה (ראה עמ' 13). יהי זכרה ברוך.

קריאה נעימה

מיכאל בסר, עמית ישראלי-גלעד

לכבוד אגודת סופרים ואמנים — עתון 77
ת"ד 51208 ת"א 67137
iton77@actcom.co.il
אבקש מנוי לשנת 2014
שם ושם
משפחה.....כתובת.....טלפון.....
מצורפת המחאה על-סך 280 ש"ח עבור מנוי כולל משלוח

וידבר האו"ם

והיה כי יביאה האו"ם אל ארץ הכנעני והיבוס והכנזי והכושית העברי והרוסי והאנוסי אשר נשמע לדרישותיה, לתת לה ארץ אבותיה, ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה.

וידבר האו"ם אל ברגותי לאמר: קדש לי כל בכור פטר כל פרי-רחם בישמעאל באדם ובבהמה לי הוא. ויאמר ברגותי אל העם: זכור את היום הזה אשר יצאתם מעבדות ישראל כי בחזק יד הוציא העולם אתכם מזה, ולא יאכל חומוס. ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה.

וידבר ברגותי אל עמו לאמר: היום אתם באים בחדש האביב. כלה ונחרצה עמי עמי פלשתין! שבעת ימים תאכל רק חסה ואצות, וביום השביעי דג לבסתנאי. חסות ואצות תאכלנה כל שבעת הימים ולא תנגב כל חמצה, ולא תצלה לה אמצה בכל גבוליה.

והגדת לבנה ביום ההוא לאמר: הבעבור זה עשה האו"ם לי בשובי לפלשתין? חבל שלא נשארנו בגולה הדוידה. הללויה!

אל-קודס, עה"ק, ט בניסן התשס"ט

על כן אני סולח

והיה כי יביאה האו"ם אל ארץ פלשתין כאשר נשבע לה ולאבותיה. והעברת כל פטר רחם להוריו, וכל חיל שבו בבניו וכל אסיר אדם בבניה תפדה.

והיה כי ישאלך בנה לאמר בגרון נחר: מה זה, ומה זאת-אומרת? ואמרת אליו: בחזק יד שחררנו העולם מישראל מבית עבדים. ויהי כי הקשה ישראל להרגנו, לנשלנו ולגרשנו, ויחרוג העולם מצילנו ממנהגו, ויציא כל מתנחל בארץ פלשתין מבכור אדם ועד בכור בהמה, ויהי מה.

על-כן אני סולח, ועל-כן אני זוכה לתקנה.

והיה כי תבואו

והיה כי תבואו מחר אל המנוחה ואל הנחלה, אל המדינה הפלשתינית אשר יתן האו"ם לכם כאשר דבר, ושמרתם אותה מכל משמר.

והיה כי יאמרו אליכם בניכם מחזית הסרוב: מה המדינה האבודה הזאת לכם? ואמרתם: זה הנסח הוא לעולם אשר סכף על עמי ישמעאל בפלשתין בנגפו את ישראל, ואת בתינו ואדמתנו הציל. וירקד העם וישתו עסיסי-גפן ויקנחו בתסיסי-לבן וישתחררו.

וילכו ויעשו בני-ישמעאל כאשר צוה האו"ם, אך בגיו, יצחק, שמעון וברק לא עשו. כי טחו עיניהם מראות את כל הסבל שהיה מנת-חלקה, נהפוך הוא, ויאמצו המה את לבם ויכבירו על עמה פלשתין. ויקומו שיח' יאסר ושיח' יאסין יום אחד המה וכל בית פלשתין ויזעקו חמאס. ותהי צעקה גדולה בארץ, כי אין בית אשר אין שם מת.

ויקרא האו"ם לציפי ולביבי יום אחד ויאמר: קומו צאו מתוך עמי פלשתין גם אתם גם ערביי-ישראל צאצאי טובי וטיבי, ולכו עבדו בישראל פאות נפשותיכם.

אשר מלאת ובורות חצובים אשר חצבת, כרמים ויתים אשר הזעת ונטעת ולא מסקת ולא שבעת בגין מרעין בישין שעשו מתנחלין לה ולאבותיה. השמר לה פן תשכח את אמות העולם אשר הביאה אל ארץ פלשתין, מבית עבדים בגלות ערב אל בית חורין שמה אתה שב.

את האו"ם מצילך תירא, ועל חקותיו תשקד ובקולו תשמע. לא תלכון אחרי מנהיגים סהוריים ממנהיגי האזור הרע אשר סביבותיכם, כי איש קנאי ישראל, פן יחרה אף ישראל שכנה בה, והשמידה מעל פני האדמה.

לא תנסו את ישראל שכניכם כאשר נסיתם אותם באנתפאדה וקסאם. שמוד תשמרון את מצוות האו"ם וחקיהם אשר צוה. ועשית הישר והטוב בעיני גויי העולם. ובאת וחילשת וזרעת וקצרת בארץ הטובה אשר נשבע האו"ם לאבותיה.

והיה כי ישאלך בנה מחר לאמר: מה החקים אשר צוה האו"ם מצילנו אתכם?

ואמרת לבנה: עבדים היינו לישראל בפלשתין ויוציאנו האו"ם מעבדות לחרות, ויצונו לעשות את כל החקים האלה ליראה את העולם לטוב לנו כל הימים לחיתנו כהיום הזה. וחקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני האו"ם כאשר צונו.